

GEODETSKI INŠTITUT SLOVENIJE

mag. Roman Rener *

Morda zveni nenavadno, vendar Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo »odhaja v zgodovino«. Na osnovi Zakona o geodetski dejavnosti (U.l. 8/2000), sprejetega v marcu 2000, ter sklepa Vlade republike Slovenije (U.l. 84/2000), ki je postal dokončen 7. oktobra 2000, se je Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo preoblikoval v **Geodetski inštitut Slovenije**. Le-ta je pravni naslednik Inštituta za geodezijo in fotogrametrijo in je vpisan v sodni register pri okrožnem sodišču v Ljubljani.

ZGODOVINA

Prav je, da na kratko pregledamo aktivno vlogo sedaj že »starega« Inštituta od njegove ustanovitve dalje. Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo je bil ustanovljen 14. decembra 1953 kot samostojni raziskovalni inštitut pri Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Tehnične visoke šole v Ljubljani. Pobudnik ustanovitve je bil prof. Ivan Čuček, ki je bil tudi njegov prvi direktor. Začetno obdobje Inštituta sta zaznamovali pomanjkljiva opremljenost in kadrovska podhranjenost slovenske geodezije. Inštitut je poleg izvedbe zahtevnih geodetskih del poskrbel za vrsto izvornih rešitev pri opremljanju s preciznimi mehničnimi geodetskimi instrumenti, kar nam potrjuje veliko mero praktičnega znanja in iznajdljivosti posameznikov, še posebej prof. Čučka. Zaposleni so sami skonstruirali nivelirje, redreser, fotoprerisovalnik in fotopantograf. V uporabo je bila uspešno uvedena vrsta novih tehnologij, predvsem na področju fotogrametrije.

Med leti 1960 in 1970 je Inštitut poglobljajal znanje in izboljšal natančnost merenj (meritve posedanj objektov z novimi metodami in opremo, izmera rudnikov v Alžiriji,...). Najpomembnejši korak je bil storjen na področju kartografije, saj je Inštitut kot prva civilna institucija v Sloveniji in kot prva civilna institucija v tedanji Jugoslaviji uvedel moderne metode izdelave kart in sploh moderno kartografijo. To je bil začetek povojne slovenske institucionalne kartografije in izdelave kart za najširšo uporabo. Po naročilu AMZS smo leta 1961 začeli z izdelavo avtokarte Jugoslavije in jo dokončali leta 1963. Z avtokarto Jugoslavije se je odprlo novo področje izdelave kart, in sicer izven ožje stroke. Postavljen je bil nov koncept turistične in planinske kartografije. Sledila je karta Julijskih Alp in načrt mesta Maribora. Začela se je tudi izdelava uradnih preglednih kart Slovenije v malih merilih s tematskimi prikazi za potrebe gozdarjev in planerjev.

Med leti 1980 in 1990 je Inštitut izvajal vrsto temeljnih in aplikativnih raziskovalnih nalog. Leta 1983 smo začeli z uvajanjem avtomatizirane kartografije, s tem pa je bila začrtana povsem nova smer razvoja. Število zaposlenih je bilo v začetku osemdesetih let največje in sicer okoli 70. Inštitut je pripravljala standardizacijo v kartografiji in sodeloval pri razvijanju baz podatkov geodetske službe. Najpomembnejša novost je bila ustanovitev »AOP« oddelka. Strokovnjaki tega oddelka so že leta 1984 izdelali računalniški atlas občine Sežana, prvi tovrstni izdelek v Jugoslaviji. Kasneje so sodelovali pri izdelavi aplikacij za DMR, ROTE in EHIŠ. Postavili so prvi integralni GIS sistem v tedanji Jugoslaviji: kataster, topografijo, 3D model terena in 3D model zgradb Cavtata.

Po letu 1990 je izredno hiter razvoj informatike povzročil povsem spremenjene okoliščine dela, vzporedno pa se je na Inštitutu pričela tudi generacijska menjava kadrov. Inštitut je stopil na pot intenzivnega šolanja, zaposlovanja nadarjenega mlajšega kadra s strokovnimi ambicijami. Občutno se je povečala povprečna stopnja izobrazbe na zaposlenega. Večletno načrtno razvojno in operativno delo na področju kartografije, fotogrametrije, geodezije in nepremičnin oziroma širše geomatike je Inštitutu prineslo tudi mednarodno prepoznavnost ter več priznanj s področja fotogrametrije (3D modeli) in kartografije (priznanje za prvo digitalno navigacijsko pomorsko karto v Mediteranu; priznanje ICA za najboljšo mestno karto). Sistem topografsko-kartografskih baz republike Slovenije, dokončanje obnove DTK 25, pomorska kartografija, nova generacija 3D modelov mest in kulturnih spomenikov, projekt topografske baze TOPO 5, nova DTK 50, digitalna izdelava taktilnih kart za slepe, postavitve izobraževalnega središča za geomatiko z različnimi programi izpopolnjevanja, svetovanje gospodarskim podjetjem in državnim institucijam, novi koncepti in digitalna izdelava turističnih ter občinskih kart so le nekatera področja, ki jih izvaja Inštitut.

POGLED NAPREJ

Geodetski inštitut Slovenije je javni zavod z natančno opredeljenimi nalogami, ki jih po določilih Zakona o geodetski dejavnosti izvaja kot javno službo. To so razvojne in strokovno-tehnične naloge državne geodetske službe na področju osnovnega geodetskega sistema, državnih topografskih in kartografskih baz podatkov ter baz podatkov o nepremičninah, izvedbeni projekti s področja osnovnega geodetskega sistema, kartografije in evidentiranja nepremičnin ter na področju razvojno raziskovalne dejavnosti v skladu s programom dela Inštituta, ki je sestavni del letnega programa dela državne geodetske službe. Ostala dela in projekte opravlja Inštitut na trgu proti plačilu storitev.

Nova zakonska osnova nalaga Inštitutu zahtevne in odgovorne naloge, ki se v polni meri lahko uresničujejo le ob podpori celotne geodetske stroke. V letošnjem letu smo veliko energije porabili za pripravo zakonodaje in različna usklajevanja proceduralne narave. Geodetski inštitut Slovenije je v oktobru letošnjega leta že začel izvajati nekatere naloge v skladu s programom geodetskih del za leto 2000. Proces postopnega vključevanja in prevzemanja zakonsko predpisanih nalog bo seveda potekal dlje časa.

Poslanstvo Geodetskega inštituta Slovenije lahko razdelimo na naslednja tri področja:

- področje geodetske stroke v Sloveniji,
- izven geodezije prepletanje z drugimi področji in
- mednarodno področje.

Znotraj geodetskega področja je cilj Inštituta postati nevtralna strokovna institucija, ki bo:

- izvajalec nalog, določenih z zakonom,
- nosilec in generator strokovnega razvoja na geodetskem področju,
- povezovalac strokovnih rešitev in idej med različnimi geodetskimi in drugimi podjetji,
- usmerjevalec razvoja,
- kontrolor kvalitete.

Pomembno je, kako na ustanovitev Geodetskega inštituta Slovenije gleda geodetska stroka sama. Ali ga vidi kot konkurenta ali kot partnerja in razvojno institucijo, ki lahko učinkovito poveže skupna strokovna prizadevanja. Menim, da nam je dana nova možnost še kvalitetnejšega razvoja in da je smiselno energijo stroke usmeriti v odpiranje novih področij dela. Brez novih vložkov v znanje se geodeziji obeta zastoj in »prerivanje« okrog tradicionalnih izvedbenih del. Možnost dolgoročnega preživetja imajo le tista podjetja, ki nenehno vlagajo v razvoj. Inštitut je že do sedaj vlagal veliko v razvoj, v novi funkciji pa mu je še posebej zaupano poslanstvo vzpostavljanja »infrastrukture« za celotno stroko, predvsem za uporabnike naših podatkov in storitev.

Vsaka stroka je vpeta v družbeno življenje v svojem okolju. V preteklosti sem večkrat zasledil mnenje, da je kaka stroka bolj priznana in ima drugačen družbeni ugled kot geodezija. Morda smo predolgo čakali in se zapirali vase, v tržnem smislu smo večinoma še vedno obrnjeni preveč navznoter, kljub

možnostim, ki se vsak dan ponujajo. Počasi prihajamo do spoznanja, da nismo sami sebi namen, ampak služimo uporabnikom, in da je potrebno investirati v znanje in opremo. Največja sprememba, ki se dogaja v geodeziji v zadnjih letih, je uspešna uveljavitev stroke v celotnem družbenem okolju. Delno nas v to sili funkcioniranje trga, še bolj pa spoznanje, da sta dolgoročni obstanek in položaj odvisna od uveljavljanja tako geodetskih podjetij kakor tudi državnih institucij v celotnem okolju. Naloga vsekakor ni lahka, njen končni cilj pa je izoblikovati globalen položaj stroke znotraj Slovenije. Prav tu lahko svoj del znanja in izkušenj prispeva novi Geodetski inštitut Slovenije.

Tretji nivo poslanstva, ki se nam zdi mogoče oddaljen in manj pomemben, pa je mednarodni vidik. Odpreti se v mednarodni prostor pomeni imeti širši strokovni pogled ter možnosti izmenjave mnenj in razvojnih rešitev. Inštitut to intenzivno počne že vrsto let. V prihodnosti mislimo te stike še poglobiti in intenzivirati.

Za vsa večja geodetska podjetja je preboj v mednarodni prostor nujnost (redka geodetska podjetja to že delajo), saj do vključitve Slovenije v Evropsko skupnost ni več daleč. Strinjam se z mnenjem nekega geodetskega direktorja, ki je izjavil: »Zakaj pa ne bi še mi uspešno pridobili dela izven Slovenije?« Vendar pa je od želje do resničnega uspeha trda pot. Mislim, da sta v prvi vrsti pomembna dva faktorja: znanje ter ustrezen kapital. Brez združevanja oz. povezovanja domačega znanja in kapitala pa bo zelo težko uspeti na mednarodni sceni.

Tudi tu je Geodetski inštitut Slovenije tisti, ki lahko prenaša določene tuje strokovne izkušnje v slovenski prostor in jih vgrajuje v ustrezne projekte, široko posreduje informacije in pomaga gospodarskim podjetjem pri pridobivanju del na mednarodnem trgu.

Prispelo v objavo: 2000-11-15